

УДК 37.091.12:005.963
DOI: 10.24144/2524-0609.2021.48.375-380

Смагін Ігор Іванович

доктор педагогічних наук, доцент

кафедра методики навчальних предметів, професор

КЗ «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради

м. Житомир, Україна

igsmagin@gmail.com

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-3464-4595>

БАГАТОЗНАЧНІСТЬ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ» У НОРМАТИВНОМУ КОНТЕКСТІ ТА ПРАКТИЦІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. Поняття «підвищення кваліфікації» не має однозначного наукового й нормативного визначення, що ускладнює його використання в практиці освітньої діяльності та в текстах проєктів нормативних актів, які регулюватимуть освіту дорослих. Метою статті є уточнення змісту поняття «підвищення кваліфікації» і визначення доцільності його використання для характеристики освітньої діяльності та її результатів у сфері післядипломної педагогічної освіти. На основі порівняльного аналізу поняття «підвищення кваліфікації» з різних нормативних і наукових джерел сформульовано авторське трактування змісту аналізованого понятійного конструкта. Зроблено висновок, що підвищення кваліфікації педагогічних працівників – це вид освітньої діяльності в межах освіти дорослих, що здійснюється відповідно до встановлених процедурних вимог, результатом якої є визначені освітньою програмою чи договором та розвинені в неформальній чи інформальній освіті професійні компетентності з переліку, затвердженого професійними стандартами й напрямками підвищення кваліфікації. З нормативної точки зору, не кожна освітня чи самоосвітня діяльність є підвищенням кваліфікації. Такою діяльністю визнаємо лише ту, що підтверджена підсумковим документом легітимного провайдера на основі опрацьованої освітньої програми та за умов дотримання унормованої процедури.

Ключові слова: кваліфікація; підвищення кваліфікації; діяльність з підвищення кваліфікації; результат підвищення кваліфікації.

Вступ. Зі зміною в 2019 році правил і процедур підвищення кваліфікації педагогічних працівників та появою нормативно-правих актів, де використовується поняття «підвищення кваліфікації», виникла необхідність уточнити відповіді на низку питань, що виникли, а саме:

- Що ми називаємо підвищенням кваліфікації: систему взаємопов'язаних освітніх компонентів, окремі компоненти освітньої системи, специфічний освітній процес, вид освітньої діяльності, результат специфічної освітньої діяльності?

- Якими ознаками має характеризуватися освітня діяльність, щоб визначатися як «підвищення кваліфікації»?

- Підвищення кваліфікації педагогів як освітня діяльність є наданням освітніх послуг чи реалізацією вимог державної освітньої політики?

Чинні нормативні акти, що регулюють відносини в галузі освіти, пропонують нам сприймати як науково усталений такий підхід, згідно з яким результатом «підвищення кваліфікації» педагогів є «підвищення кваліфікації» педагогів. Очевидно, що на етапі розробки змісту проєкту Закону України «Про освіту дорослих» та похідних підзаконних актів виникає необхідність проаналізувати та уточнити зміст цього понятійного конструкта, визначити сферу його застосування, оскільки розуміємо, що не будь-яка освітня діяльність і результат такої діяльності можуть бути визначені як «підвищення кваліфікації».

Аналіз останніх досліджень і публікацій, невирішеної раніше частини загальної проблеми. Проблематика підвищення кваліфікації педагогів як специфічної діяльності досліджувалася радянськими і сучасними українськими вченими з історико-педагогічних, інституційних, змістових і функціональних позицій. Комплекс термінологічних проблем сучасної педагогічної науки охарактеризував В. Бондар [1]. Зміст поняття «підвищення кваліфікації педагогів» аналізували в своїх публікаціях В. Арешонков [2], С. Іванова [3] В. Олійник [4]. С. Бабушко порівняла

відповідність вітчизняної та англійської термінології, зокрема підходи до визначення логічного змісту поняття «підвищення кваліфікації» [5]. Про необхідність зміни акцентів на розвиток «м'яких навичок» в удосконаленні професійних компетентностей педагогів як умов адаптації системи вітчизняної освіти до реалізації освітніх реформ писала Т. Смагіна [6]. Нами в попередніх публікаціях було охарактеризовано зміст поняття «освітня послуга з підвищення кваліфікації» [7].

Але залишається не вирішеною проблема змістової багатозначності присутнього в нормативно-правових актах поняття «підвищення кваліфікації». Така багатозначність створює суперечності в плануванні й організації діяльності освітніх провайдерів на етапі створення правових норм, що регулюватимуть освіту дорослих.

Мета статті. Метою нашої статті є уточнення змісту поняття «підвищення кваліфікації» і визначення доцільності його використання для характеристики освітньої діяльності та її результатів у сфері післядипломної педагогічної освіти.

Методи дослідження. З використанням порівняльного аналізу представленого в нормативних актах та наукових довідникових виданнях змісту поняття «підвищення кваліфікації», на основі синтезу та узагальнення сформульовано авторське трактування змісту аналізованого понятійного конструкта.

Виклад основного матеріалу. Поняття «підвищення кваліфікації» з'явилося в науковому й нормативному полі радянської освіти спочатку для визначення специфічної діяльності з набуття та вдосконалення професійних знань і вмінь. Це поняття вживалося для визначення виду діяльності, окремих процедур та інституцій, що її здійснювали та одночасно й для результату освітньої діяльності. Підвищення кваліфікації вважалося підсумком професійного удосконалення педагогів. Термін «удосконалення» багато десятиліть використовувався в назві спеціалізованих закладів післядипломної педагогіч-

ної освіти – інститутів удосконалення вчителів, які здійснювали діяльність з підвищення кваліфікації педагогів. У наукових публікаціях та нормативній сфері радянської доби зміст понять «удосконалення вчителів» та «підвищення кваліфікації вчителів» був синонімічним.

У Законі України «Про освіту» 1991 р. підвищення кваліфікації визначалося як підвищення рівня готовності особи до виконання її професійних завдань та обов'язків (табл.1). Це визначення позиціонувало підвищення кваліфікації як певну освітню ді-

яльність. У ст. 56 і 57 цього Закону використано різні поняття для характеристики процесу професійного розвитку: підвищення професійного рівня як загальна вимога і підвищення кваліфікації як гарантована державою процедура.

У типовому положенні про інститути післядипломної педагогічної освіти (2000 р.) підвищення кваліфікації вже розглядається як мета й результат діяльності («головною метою є...підвищення кваліфікації»), але знову згадується і як певний процес («терміни підвищення кваліфікації») (табл.1).

Таблиця 1.

Визначення поняття «підвищення кваліфікації» у наукових і нормативних джерелах

Визначення	Джерело
Підвищення кваліфікації – поглиблення теоретичних знань та вдосконалення практичних навичок працівника в галузі певного виду трудової діяльності в межах його спеціальності або розширення його кваліфікаційного профілю шляхом опанування інших чи суміжних професій.	Кузнецова Л. О. Підвищення кваліфікації. Юридична енциклопедія: [у 6 т.]. К. Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2002. Т. 4. 720 с.
Підвищення кваліфікації кадрів - це систематичне вдосконалення, розширення та оновлення знань, умінь і навичок професійних кадрів	«Порядок підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів і фахівців у сфері цивільного захисту». Постанова Кабінету Міністрів України від 26 липня 2001 р. № 874
Підвищення кваліфікація – мета діяльності інституту післядипломної педагогічної освіти. Забезпечення ... термінів підвищення кваліфікації ... керівних і педагогічних кадрів	«Про затвердження Положення про республіканський (Автономної Республіки Крим), обласні та Київський і Севастопольський міські інститути післядипломної педагогічної освіти» Наказ МОНУ № 538 від 17.11.2000
Підвищення кваліфікації – удосконалення, подальше підвищення професійних знань та навичок з метою підтримання сучасного рівня підготовки	«Про подальше удосконалення системи післядипломної підготовки лікарів (провізорів)». Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 22 липня 1993 року № 166
Підвищення кваліфікації – підвищення рівня готовності особи до виконання її професійних завдань та обов'язків або набуття особою здатності виконувати додаткові завдання та обов'язки шляхом набуття нових знань і умінь у межах професійної діяльності або галузі знань;	Закон України «Про освіту» 1991 р., ст. 47
Підвищення кваліфікації – набуття особою нових та/або вдосконалення раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань;	Закон України «Про освіту» 2017 р., ст. 18
Метою підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників є їх професійний розвиток відповідно до державної політики у галузі освіти та забезпечення якості освіти.	«Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників». Постанова КМУ № 800 від 19 серпня 2019 р.

Підвищення кваліфікації переважно в нормативній і організаційній сферах позиціонувалося як:

- підвищення рівня готовності особи до виконання її професійних завдань;
- гарантована державою процедура;
- результат освітньої діяльності;
- процес поглиблення теоретичних знань та вдосконалення практичних навичок працівника;
- процес розширення кваліфікаційного профілю працівника (табл.).

Сучасний зміст поняття проаналізуємо, відштовхуючись від складників цієї понятійної конструкції. Почнемо з основного складника поняття – слова «кваліфікація».

В Міжнародній стандартній класифікації професій (2008 р.) кваліфікація визначається як здат-

ність працівника виконувати конкретні завдання та обов'язки в рамках конкретної роботи (табл. 2).

Закон України «Про освіту» розтлумачує поняття кваліфікації як стандартизованої сукупності здобутих особою компетентностей (результатів навчання), що засвідчена відповідним документом (табл. 2).

Національний освітній глосарій описує кваліфікацію з позицій результату, завершеності діяльності та оцінювання і визнання цього результату уповноваженою установою, що засвідчується відповідним документом (табл. 2). Тут зроблено акцент на розуміння кваліфікації як втілення певної якості, яка повинна вимірюватись і мати градацію. Саме тому кваліфікації повинні описуватись в термінах результатів навчання. А результати навчання – формулюватись в термінах компетентностей.

Таблиця 2.

Визначення поняття «кваліфікація» у нормативних і наукових джерелах

Визначення	Джерело
Кваліфікація – здатність виконувати завдання або обов’язки певної роботи. Критерії кваліфікації: рівень кваліфікації та спеціалізація кваліфікації.	Міжнародна стандартна класифікація професій (International Standard Classification of Occupations, ISCO / ILO, Geneva) (2008 р.)
Кваліфікація – визнана уповноваженим суб’єктом та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей (результатів навчання).	Закон України «Про освіту» 2017 р., ст. 1
Кваліфікація – офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту	Закон України «Про вищу освіту» 2014 р., ст. 1
Кваліфікація – рівень теоретичних і практичних знань за відповідною професією або спеціальністю, який відповідає тарифному розряду, категорії, ученому ступеню тощо.	Нагребельний В. П. Кваліфікація. Юридична енциклопедія. [у 6 т.]. К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2001. Т. 3 : К-М. 792 с.
Кваліфікація – офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту.	Національний освітній глосарій: вища освіта. 2-е вид., перероб. і доп. За ред. В. Г. Кременя. К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. 100 с.

Це визначення збігається з тим, що пропонує нова редакція Закону України «Про вищу освіту» (табл. 2). Результатами навчання Закон визначає складники компетентностей, а саме: знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості. Зазначені складники можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти. Крім того, особа після завершення навчання повинна бути здатна їх продемонструвати.

Кваліфікації поділяють на освітні та професійні (повні і часткові). Саме такі визначення пропонуються положеннями статті 34 «Кваліфікації» Закону України «Про освіту».

Отже, кваліфікація загалом, а педагогічна зокрема – це результати навчання, сукупність компетентностей, наявність яких підтверджує уповноважена установа, засвідчивши цей юридичний факт відповідним документом.

Перелік необхідних загальних і професійних компетентностей містить відповідний освітній чи професійний стандарт. Якщо уповноваженими установами для визнання освітніх компетентностей є заклади освіти, то професійні компетентності будуть виявляти й засвідчувати кваліфікаційні центри, відкриття яких планується в недалекому майбутньому.

У межах поняття, що нами аналізується, віддієслівний іменник «підвищення» взаємодіє з терміном «кваліфікація». Очевидно, що іменник «підвищення» у такій взаємодії характеризує певний стан як результат розвитку-удосконалення-формування-набуття освітніх чи професійних компетентностей педагогом. Зазначений конструкт характеризує певний стан особистості, яка досягла результатів завдяки діяльності, що відбулася – кваліфікація підвищилась (додатково розвинулись чи заново сформувалися конкретні компетентності).

Також поняття «підвищення кваліфікації» в законодавстві традиційно використовується для характеристики виду діяльності в межах післядипломної педагогічної освіти та процесу діяльності. Дуже характерним є вживання цього поняття в ліцензійних

умовах провадження освітньої діяльності.

Слово «підвищення» в документах одночасно вживається в іменниковому та дієслівному варіантах. Маємо «віддієслівний іменник зі значенням предметної дії» [8, с. 36]. Саме тому виникає необхідність у більш чіткому розмежуванні змістового наповнення поняття у відповідності до його використання в дієслівному, іменниковому чи прикметниковому значеннях:

- дієслівне: «підвищувати кваліфікацію (діяльність, процес, процедура/и)»;
- іменникове: «підвищення кваліфікації (результат)»;
- дієприкметникове: «підвищена кваліфікація (характерна ознака)».

Очевидно, що після того, як педагог «підвищував/-ла» кваліфікацію, набувається результат – «підвищена кваліфікація» у формі набутих і розвинених професійних компетентностей.

Найбільш повне на сьогодні нормативне визначення: підвищення кваліфікації – це «набуття особою нових та/або вдосконалення раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань» (Закон України «Про освіту», табл. 1) з метою професійного розвитку, але «відповідно до державної політики у галузі освіти та забезпечення якості освіти» («Порядок підвищення кваліфікації...», табл. 1).

Саме тому доцільно використовувати поняття «підвищення кваліфікації» виключно для характеристики виду освітньої діяльності (процесів, процедур), а результат такої діяльності визначати як «удосконалені/сформовані/набуті/ розвинені професійні компетентності».

Який вид діяльності можна визначити як підвищення кваліфікації? Тут у пригоді стає документ, який визначає порядок здійснення цієї діяльності – «Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (2019 р.). Характерними ознаками такого виду діяльності для формальної і неформальної освіти є:

- наявність пропозиції педагогічного працівника, затвердженої педрадою, до плану підвищення кваліфікації закладу освіти на конкретний рік;
- відповідність пропозицій вимогам професійного стандарту за професією та напрямам підвищення кваліфікації згідно з Порядком;
- укладений договір між закладом освіти (фізичною особою – педагогом) і легітимним провайдером освітніх послуг (ліцензованим чи зареєстрованим згідно з вимогами);
- наявна програма підвищення кваліфікації провайдера, оприлюднена на його сайті;
- виданий провайдером документ про підвищення кваліфікації педагога, зміст якого відповідає затвердженим державою вимогам;
- визнання результатів підвищення кваліфікації педрадою (якщо освітню діяльність здійснювали провайдери, які працюють без ліцензії).

Для інформальної освіти характерними ознаками самоосвітньої діяльності з підвищення кваліфікації є:

- наявність пропозиції педагогічного працівника, затвердженої педрадою, до плану підвищення кваліфікації закладу освіти на конкретний рік;
- відповідність пропозицій вимогам професійного стандарту за професією та напрямам підвищення кваліфікації згідно з Порядком;
- звіт про результати підвищення кваліфікації або творча робота, оприлюднені на веб-сайті закладу освіти та/або в електронному портфоліо педагогічного працівника.
- визнання результатів підвищення кваліфікації педрадою.

Якщо ж освітня діяльність відбувається поза вказаними межами, то її результат формально не може вважатися підвищенням кваліфікації.

Віддієслівні іменники «удосконалення», «набуття», «розвиток» відповідають вимогам чинного законодавства та змістовно характеризують результат освітньої діяльності з підвищення кваліфікації працівника. Зазначимо що «розвиток» – це ще й основна категорія педагогічної науки, логічний обсяг якої охоплює зміст віддієслівних іменників «удосконалення», «оновлення», «набуття» та ін. Тому найбільш доцільним вважаємо використання для характеристики результатів підвищення кваліфікації поняття «розвинені професійні компетентності».

Нагадаємо, що В. Рибалка в Енциклопедії освіти визначає професійний розвиток як «процес формування суб'єкта професійної діяльності Кінцевою метою професійного розвитку є формування професійної культури працівника, що виявляється у високому рівні професійної освіченості, компетентності та майстерності, в усвідомленні людиною цінності своєї професії і себе як професіонала ...» [9, с.733].

Обговорюване і затверджене в 2020 р. Положення про центр професійного розвитку педагогічних працівників додало до сукупності термінологічного інструментарію сфери підвищення кваліфікації ще таке поняття як «траєкторія професійного розвитку» – персональний шлях реалізації професійного потенціалу педагогічного працівника, що ґрунтується на його вільному виборі закладу освіти, установи, організації, іншого суб'єкта освітньої діяльності, видів, форм, темпу здобуття освіти та освітньої програми в межах здобуття освіти дорослих.

Отже, маємо поняттєву систему, викладену в логічній послідовності складників: професійний розвиток – траєкторія професійного розвитку – підвищення кваліфікації – розвинені професійні компе-

тентності.

Виходячи з того, що підвищення кваліфікації як діяльність має здійснюватися відповідно до державної політики в галузі освіти та забезпечення якості освіти, вважаємо зазначену діяльність невід'ємним складником державної освітньої політики. Держава є своєрідним замовником результатів такої діяльності, прописуючи їх у текстах професійних стандартів і типових програм підвищення кваліфікації. Професійні стандарти та типові програми на цій основі є основним орієнтиром для професійного розвитку і здійснення підвищення кваліфікації з метою розвитку професійних компетентностей.

Держава є замовником змісту освітніх послуг з підвищення кваліфікації, переважно інваріантного характеру. У межах окресленого професійними стандартами та визначеними в Порядку підвищення кваліфікації напрямами підвищення кваліфікації педагог здійснює вибір, формує власне (забрати) освітнє замовлення на підвищення кваліфікації в контексті обраної траєкторії професійного розвитку.

Закон України «Про освіту» також зафіксував нормативні визначення таких понять, як «освітній процес», «освітня діяльність» та «освітня послуга». Згідно з цими визначеннями підвищення кваліфікації також можна розглядати з позицій діяльнісного підходу як процес або діяльність з надання послуг.

З процесуальних позицій підвищення кваліфікації можна визначити як систему науково-методичних і педагогічних заходів, які спрямовані на розвиток особистості педагога шляхом формування та розвитку професійних компетентностей.

З позицій діяльності провайдера підвищення кваліфікації – це діяльність, яка спрямовується на організацію, забезпечення та реалізацію визначеного програмою освітнього процесу.

З позицій педагогічного працівника – це діяльність з формування чи розвитку професійних компетентностей в умовах формальної, неформальної, інформальної освіти.

З позицій надання освітніх послуг, підвищення кваліфікації – це комплекс визначених законодавством, освітньою програмою та договором дій провайдера освітньої діяльності, що має визначену вартість та спрямовані на досягнення здобувачем освіти очікуваних результатів навчання.

На нашу думку, освітня послуга з підвищення кваліфікації педагогічного працівника – це визначена законодавством, освітньою програмою та/або договором діяльність уповноваженого/их представника(-ів) виконавця (провайдера, суб'єкта освітньої діяльності) з надання нематеріального блага, яке має визначену вартість, за замовленням отримувача (фізичної особи, юридичної особи) для задоволення професійних потреб, визначених планом підвищення кваліфікації закладу чи потреб конкретного замовника, що формалізовані в очікуваних результатах навчання. Освітня послуга ґрунтується на інваріантних вимогах державної освітньої політики та варіативності вибору тематики, спрямованої на розвиток професійних компетентностей, згідно з узгодженими педрадою результатами самоаналізу педагогічного працівника [7, с. 174].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, підвищення кваліфікації педагогічних працівників – це вид освітньої діяльності в межах освіти дорослих, який здійснюється відповідно до встановлених процедурних вимог і результатом якої є визначені освітньою програмою чи договором та розвинені в неформальній чи інформальній освіті професійні компетентності з переліку, затвердженого

професійними стандартами і напрямками підвищення кваліфікації.

Не кожна освітня чи самоосвітня діяльність, з нормативної точки зору, є підвищенням кваліфікації, а тільки та, яка підтверджена підсумковим документом легітимного провайдера на основі опрацьованої освітньої програми та за умов дотримання унормованої процедури.

Діяльність з підвищення кваліфікації є невід'ємним складником державної освітньої політики, оскільки саме держава в контексті реформ виступає своєрідним замовником змісту освітніх послуг з підвищення кваліфікації інваріантного характеру. Але одночасно педагог у межах варіативної складо-

вої професійного розвитку, що визначається особистісними професійними потребами та особливостями освітньої програми закладу освіти, де працює педагогічний працівник, може формувати власне освітнє замовлення на підвищення кваліфікації в контексті обраної траєкторії професійного розвитку.

Зазначена в статті проблематика має перспективи для подальших наукових досліджень у частині розподілу компетентнісного потенціалу професійних стандартів педагогічних працівників на інваріантний та варіативний складники, уточнення інваріантного складника професіоналізму як бажаного результату підвищення кваліфікації вчителів в умовах запровадження принципів Нової української школи.

Список використаної літератури

1. Бондар В. Термінологічний бум у педагогіці: методологічний аналіз. *Шлях освіти*. 2001. № 4. С.7–10.
2. Арешонков В. Ю. Педагогічна самоорганізація в системі безперервної освіти: термінологічно понятійний аналіз *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2007. № 32. С.30–35.
3. Іванова С. Термінологічно-понятійні проблеми у процесі інспектування діяльності вищих закладів післядипломної педагогічної освіти державною інспекцією навчальних закладів України. *Нова педагогічна думка*. 2013. № 3. С. 59–63.
4. Олійник В. В. Управління розвитком системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників професійно-технічної освіти. К.: ЦППО, 2001. 207 с.
5. Бабушко С. Аналіз відповідності вітчизняної та англійської термінології (на прикладі концепту «професійний розвиток фахівців сфери туризму»). *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2013. Вип. 7. С. 274–282.
6. Смагіна Т. М. Зміщення акцентів з hard skills на soft skills в підвищенні професійної компетентності педагогів у системі післядипломної освіти. *Розвиток професійної компетентності педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти регіону: збірник матеріалів конференції / За ред. О. В. Пастовенського*. Житомир: КЗ «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради, 2017. С. 21–28.
7. Смагін І. Якість освітніх послуг з підвищення кваліфікації: визначення поняття з позицій діяльнісно-функціонального підходу. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». Ужгород, 2020. Випуск 2 (47). С. 171–175.
8. Селігей П. О. Іменниковість versus дієслівність: у пошуках золотого середина. *Мовознавство*. 2014. № 4. С. 36–55.
9. Рибалка В. Професійний розвиток / *Енциклопедія освіти*. Акад. пед. наук України; відп. ред. В. Г. Кремень. К., 2008. 1036 с.

References

1. Bondar, V. (2001). Terminolohichnyi bum u pedahohitsi: metodolohichnyi analiz [Terminological boom in pedagogy: methodological analysis]. *The Path of Education*, 4, 7–10. [in Ukrainian].
2. Arshonkov, V. Yu. (2007). Pedahohichna samoorganizatsiia v systemi bezpererвної osvity: terminolohichno poniatiinyi analiz [Pedagogical self-organization in the system of continuing education: terminological conceptual analysis]. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal*, 32, 30–35. [in Ukrainian].
3. Ivanova, S. (2013). Terminolohichno-poniatiinyi problemy u protsesi inspektuvannia diialnosti vyshchychkh zakladiv pisljadiplomnoi pedahohichnoi osvity derzhavnoiu inspektsiieiu navchalnykh zakladiv Ukrainy [Terminological and conceptual problems in the process of inspecting the activities of higher education institutions of postgraduate pedagogical education by the state inspection of educational institutions of Ukraine]. *New Pedagogical Thought*, 3, 59–63. [in Ukrainian].
4. Oliinyk, V. V. (2001). *Upravlinnia rozvytkom systemy pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohichnykh pratsivnykiv profesiino-tekhnichnoi osvity* [Management of the development of the system of advanced training of pedagogical workers of vocational education]. CIPE. [in Ukrainian].
5. Babushko, S. (2013). Analiz vidpovidnosti vitchyznianoї ta anhlomovnoї terminolohii (na prykladi kontseptu «profesiinyi rozvytok fakhivtsiv sfery turizmu») [Analysis of the correspondence of domestic and English terminology (on the example of the concept «professional development of tourism professionals»)]. *Adult Education: Theory, Experience, Perspectives*, 7, 274–282. [in Ukrainian].
6. Smahina, T. M. (2017). Zmishchennia aktsentiv z hard skills na soft skills v pidvyshchenni profesiinoї kompetentnosti pedahohiv u systemi pisljadiplomnoi osvity [Shifting the emphasis from hard skills to soft skills in improving the professional competence of teachers in the system of postgraduate education]. In O. V. Pastovensky (Ed.). *Proceeding of conference – Development of professional competence of teachers in the system of postgraduate pedagogical education of the region* (pp.21–28). Zhytomyr Regional Institute of postgraduate pedagogical education of Zhytomyr Regional Council. [in Ukrainian].
7. Smahin, I. (2020). Yakist osvitykh posluh z pidvyshchennia kvalifikatsii: vyznachennia poniattia z pozytsii diialnisno-funktsionalnoho pidkhodu [Quality of educational services for professional development: definition of the concept from the standpoint of activity-functional approach]. *Scientific Herald of Uzhhorod University. Series: Pedagogy. Social Work*, 2 (47), 171–175. [in Ukrainian].
8. Selihei, P. O. (2014). Imennykovist versus diieslivnist: u poshukakh zolotoї seredyiny [Substantivity versus verb ality: in search of the golden mean]. *Movoznavstvo: Scientific and theoretical journal*, 4, 36–55. [in Ukrainian].
9. Rybalka, V. (2008). Profesiinyi rozvytok [Professional development]. In Kremeny, V. G. (Ed.). *Entsyklopediya osvity* [Encyclopedia of education] (p. 733). Yurinkom Inter. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 13.04.2021 р.
Стаття прийнята до друку 18.04.2021 р.

Smagin Igor

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Department of Teaching Methods of Teaching Subjects, Professor

Zhytomyr Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education of the Zhytomyr Regional Council, Zhytomyr,
Ukraine

**MULTIPLE MEANING OF THE CONCEPT «CONTINUING PROFESSIONAL DEVELOPMENT» IN
THE REGULATORY CONTEXT AND EDUCATIONAL ACTIVITY PRACTICE**

Abstract. The concept of «continuing professional development» does not have an unambiguous scientific and normative definition and it complicates its use in the practice of educational activities and in the texts of draft regulations governing adult education. The purpose of the article is to clarify the content of the concept «continuing professional development» and determine the advisability of its use to characterize educational activities and their results in the field of in-service education. Based on the comparative analysis of the content of the concept «continuing professional development» from various normative and scientific sources, the author's interpretation of the content of the analyzed conceptual construct is formulated. It is concluded that teachers' continuing professional development is a type of educational activity within adult education, which is carried out in accordance with established procedural requirements and the result of which are professional competencies which defined by the educational program or contract, developed in non-formal or in formal education and approved by professional standards and areas of professional development. From a regulatory point of view, not every educational or self-educational activity is a professional development. This activity is admitted only when it is confirmed by the final document of the legitimate provider on the basis of the developed educational program and under the conditions of observance of the standardized procedure. The issues mentioned in the article have prospects for further research in terms of dividing the competence potential of professional standards of teachers into invariant and variable components, clarification of the invariant component of professionalism as a desired result of teacher training in the implementation of the New Ukrainian School.

Key words: qualification; continuing professional development; continuing professional development activity; result of continuing professional development.